STOCKHOLMS-TIDNINGEN EESTLASTELE

Nr. 110 (2904) Reedel, 13. mail 1955 12. aastakäik Stockholms-Tidn. Tr. Sthlm. 1955

Vene valmis järelandmisteks Saksa relvade kartuse tõttu

Moskva ettepanek relvastuse vähendamiseks on nii Edeni kui ka Eisenhoweri poolt saanud positiivse vastuvõtu osaliseks. Nii avaldas Eden oma valimisprapaganda könes headmeelt, et Moskva seekordses ettepanekus on ka arvestanud lääneriikide seisukohti. President Eisenhower ütles pressikonverentsil Valges Majas, et ta on nõustunud nelja riigi konverentsi korraldamisega luotuses, et see võiks kergendada rahvusvahelist poliitilist õhkkonda ja annaks töendi venelaste rahusoovide värtusest.

Eisenhower avaldas arvamist, et "nelja suure" konverentsi oleks võimalik lõpule viia kolme päevaga, kuid tarvis pikaaegset tööd, enne kui kogu probleemideKompleks on läbi arutatud väiksemates instantsides. — Maailma ei saa ümber ristida paari päevaga, ütles Eisenhower ja toonitas, et konverentsi mõte on alles proovistaadiumis.

Bulganin pidas Varsavia suure polititilise kõne, mis heidab valgust sellele, miks N. Liit välispoliitikas äkki on muutunud nii järelandlikuks.

— On tarvis kasutada kõiki võimalusi, et takistada Saksa militarismi elluärkamist ning alustada kampaaniat Pariisi lõpingule ellurakendamise vastu, ütles Bulganin.

— Tähtis oleks, et Ida- ja Lääne-Saksamaa lähaneks teineteisele ja kergendaks pinget, mis valitseb nende maade omavahelistes suhetes. N. Liit on valmis kõigi vahenditega aitma kaasa Saksamaa ühendamisele ja rahulepingu sõlmimisele Saksamaaga vastuvõetavat alusel.

Militarismi elustamine Saksamaal innustab agressiivsid jõude kogu maailmas. Sel puhul kujuneb Saksamaa nende jõudude sõjakuumustatud ruskiaks, ütles Bulganin muu hulgas oma könes.

Ta korda üldiselt mõtteid, mis mõtteid, mis esinesid N. Liidu poolt UNO-le esitatud relvastuse vähendamise kavas.

— Keegi ei saa alustada kolmandat maailmasõda, kui N. Liit ja USA jäävad sõprادeks, ütles kindral Ojarov, kes oli Vene 5.armee ülemaks, kui see 25. aprillil 1945 sai kontakti Ameerika armeega Saksamaal. Ojarov kõneles Moskvas toimunud vastuvõtul, kuhu olid kutsutud ka N. Liidus külaskäigul viibivad USA sõjaveteranide esindajad.

VIIN (ST) Austria välisminister Figl ja lääneriikide suursaadikud tegid sõsiseid pingutusi neljapäeval, et ületada umbsõime Austria rigilepingu allakirjutamise läbirääkimistel. Kui ei õnnestu lahendada viimast vaidlusalust punkti, siis ei ole võimalik välisministritel näidalavahetusel ka lepingut alla kirjutada.

Molotov on teatanud, et ta saabub Viini laupäeval. Dulles pidi jatkama reisi Pariisist Viini neljapäeval, kuid lükkas oma lähtedasl.

Läbirääkimiesed jooksid teatavasti ummikusse riigilepingu kavandi 35.punkti puhul, mis puudutab Saksamaa omandit Austrias ja mille kohaselt N. Liit tahab endale saada 2/3 Austria õlist 30 aasta jooksul. Lääneliitlased ja ka Austria on selle nõudmise vastu.

Kui küsimust õnnestub lahendada, siis võib pühapäeval toimuda Viinis nelja suurriigi välisministrite kohtamine Austria lepingu allakirjutamiseks ja läbirääkimised konverantsi suhtes, mis toimuks juulikuus.

Kirikliikke teateid

STOCKHOLMI Tabernakeli kirikus, Vegagatan 2 (Odenplani juures) pühapäeval. 15. mail kell. 16.00 peetakse eestikeelne jumalateenistus. Jutl. K. L. Marley Torontost. Mängib keelpillide koor.

STOCKHOLMI Eesti Ap.-õigeusu kirik. Taevaminemispühal, 19. 5. kell 11 liturgia.

UPPSALA Eesti koguduse jumalateenistus on taevaminemispühal, 19. mail kell 16 St. Mikaeli kirikus. Laulurunamatud. Kõlalisena peab jumalateenistust õpetaja Ivar Põhli.

Neljapühi jumalateenistus on esimesel pühal, 29. mail kell 16 St. Mikaeli kirikus. Laulubleed. Kirjenduse laual Eesti Kirik nr. 5/6.

ÅKERS STYCKEBRUKI Eesti Kogudus. Taevaminemispühal, 19. mail s. a. kell 14 jumalateenistus Församlingshemmetis. Jutl. õp. K. Kool. Peale jumalateenistust järgneb koguduse täiskogu kooseolek, millest kõiki kogudusse liikmeid palutakse tingimata osa võtta.

HALMSTADIS peetakse eestikeelne jumalateenistus baptistikirikus Karl XI vägen 46, pühapäeval, 15 mail kell 14.00. Kõneleb vend Kubja. Laulu ja muusikat. Kõik eestlased teretulemast.

GÖTEBORGIS Folketshusi V-saalis (Järntorgeti juures) igal laupäval kell 17.00 piibli- ja palvetund. Samas kell 18.30 evangeelne ärataskoosolek. "Keelpillikoor mängib. Mitmed unistavad. Kõik kaasmaalased teretulnud!

EELK Lääne-Rootsi kogudus
(Praost J. Gnadenteich)

ULRICEHAMNIS, Ordenshusetis laup., 14. mail kell 18.00 emadepäeva jumalateenistus koos aegsega. Laululehed. Jutl. õp. O. Kodres.

IGLAVISIS linnakirikus pühapäeval, 15. mail kell 17.00 emadepäeva jumalateenistus. Laululehed. Jutl. praost J. Gnadenteich.

JONSEREDIS Taevaminemispühal, 19. mail kell 13.00 emadepäeva jumalateenistus. Laululehed. Jutl. praost J. Gnadenteich.

Sileda sõrmuse saladusi

Pühapäeval, 15 mail kl. 17.00 Jakobsgatan 2, 1 trepp, toimub tradisioonilne kevadkooslõibimine leerilaste ja nende vanemateega. Kõneleb pr. Helmi Mäelo teemil "Sileda sõrmuse saladusi". Kõne sisu on peamiselt referent Sõmes lühunud ja suurt tähelepanu omandanud raamatust "Sileda sõrmuse-sõrmus tarina", mille on kirjutanud abielunõuandla juhataja, pastor Voitto Viro. Kõnele järgneb mõtlevahetus üleskerkinud küsimuste ümber. Ühtlasi kuulame lauluettekandeid Valdek Jürisoolt ning istume koos kohvi- ja teelauas.

Kõik praegused ja endised leerõpilased, nende vanemad ja teised noortesõbrad-sõdamest teretulnud!

Kristlik Noortekoondis.

„Igaviku veskid" Södertälijes

Stockholmi Eesti Teater esitab pühapäeval, 15. mail kell 17.00 Södertälje Folkets Husi A-saalis Aino Thöeni romaani järele dramatiseeritud "Igaviku veskid". Kaasteged Lembi Rõmmer, Eis Vaarman, Elo Rähn, Veera Sõrgava, Aarne Viisimaa, Vlaentin Lind, Edmar Kuus ja Alvard Andra. Lavapilt Roman Väli.

● Torontos õnnistati õpetaja August Raidur korraga kahe koguduse õpetajaks — rootsi kogudusele ja eesti Jakobi kogudusele. Introduktsiooni mõlemas kirikus ametas Kanada ev. lut. sinodi president dr A. G. Jacobi. Õp. Raidur teenis omal ajal Rootsis õpetajana Norrbottenis.

ALINGSASI eesti skautide ja gaidide jõrripäevalt. Nooremgaider M. Niinepuu kinnitab tõotust endvale gaidile rinda gaidimärgi, pahemal lipkonna juht gr1. Mullas.

Tuulega läbi raudkardina

Tuul on saanud tähtsaks liitlaseks „külmas sõjas". Tungides vabalt läbi raudeesriide, kannab ta igal kuul tohutui arvul lendlehi, mis on kinnitatud õhupallide kõige raudeesriide lagustose maadesse. Vähem kui aasta jooksul on sellised viisil raudeesriide taha toimetatud 71 miljonit lendlehte, mis ülesteise otsa asetatuna annaksid aukartustäratava mäe. Alates 1. mast 1954 on Baierist saadetud tuule kaasabil Tshehhoslovakkiasse 55 miljonit lendlehte ja Ungarisse 16 miljonit lendlehte. Need on kujunenud tähtsamaks relvaks pshühholoogilises sõjas, mida peab USA eraorganisatsioon „Vabaduse ristisõda".

Lendlehtede kampaania algas, nagu nimetatud 1. mail 1954, millal saadeti teele esimene läkitus. See maabus enamkus Prahas just ajal, kui elanikkond sundkorras oli väljakäsutatud mairongkäiguks. Samal ajal hakkas ka „Vaba Euroopa raadio" oma uut läkitustseeriat Tshehhoslovakkia jaoks. Sellest ajast peale on Baieri piirlaadest igal võimalikul juhul saadetud ikka uusi ja uusi läkitusi lõe piiri. Organiseerijate poolt märgitakse, et kampaania esimeseks sihiks on sundida kommunistlike valitsusi järleandmistele, kuna kaugemaks sihiks on kommuristliku korra kukutamine.

N. n. „Operatsioon „Veto" kasutab oma lendlehtedes kommunistlike valitsuste vastu „positiivset kritikat", sugereerides elanikkonnale, mida nad peaks nõudma. Nii levitati enne Tshehhi üldvalimisi mõõdunud aastal 29. mij. lendlehte „rahvusliku opositsioonil" seisukohtade ja nõudmistega. Nendes nõuti tõelistele organiseerimisvabadust, sundnormide alandamist jne.

Lendlehtedes hoidutakse kõigest, mis võiks elanikkonda provoseerida sabotaažnile ja teistele vägivalaktidele, kuna sellised üritused tooksi kaasa ainult kommunistiliku terrori kõvenemist ja asjatuid kaotusi.

1954. aasta juunis algas kampaania teine faas n. n. „Musaryk'i kirjade" näol, milles nõuti eluõigust järgmiste parandamist. Kolhoosnikele soovitati enne sundnormide äraandmist nõuda, et nende elatisminimmi vajadused kõigepealt rahuldataks jne.

1. oktoobril algas kampaania Ungaris, kuhu saadeti 5 milj. lendlehte, mis sisaldasid vastupanuliikumise minimaalprogrammi. Hiljem on sinna lennuteel „saadetud ka ajalehte „Vaba Ungari". Kui Ungari valitsus mõõdunud sõgiset tegi talunikele järeleandmisi, kasutas „Veto" selle ära ja soovitas nõuda veelgi suuremaid järeleandmisi, kuna kogemused näitavat et valitsusi selleks saadakse sundida.

Piiritagant saadud andmetel on lendlehtedel suur mõju. Nii on nendes esitatud nõudmised nii Tshehhoslovakkias kui ka Ungaris saanud üldiselt tuttavaks ja nendes toodud loosungid on muutunud rahvusliikeks, kuigi salajastaks parooldeks. Ungari vmiste ajal kleepisid rahelistlikult mõtlevad ungarlased lendlehti kommunistilikele valimisplakatitele.

Tehniliselt on kogu kampaania kuni peensuseni läbimõeldud. Tarvitatakse kolme liiki õhupalle, olenevalt sellest kui kaugele nad peavad lendlehed viima. Lendlehed asuvad balloonide sees. Üks ballon töuseb kuni 15.000 meetri kõrguseni, kus ta õhu hõreduse tõttu sisemisel survel plahvatab ja lendlehed vallandub. Teine õhupall tühjeneb teatava aja järele automaatselt ja langeb alla, kusjuures lendlehed puistatakse erilise seadeldise abil laialt. Kolmanda tüübi juures on lendlehed pakis õhupalli all, kuid nad teatava aja järele automaatselt vabastatakse. Operatsiooni keskuset on oma ilmajaam, mis määrab tuule suuna, kiiruse ja kestvuse nii täpselt kui võimalik kindlaks ja tuult ei saa lsegi kommunistid kontrollida.

Eesti Entsüklopeedia

Ettevalmistused Eesti Entsüklopeedia väljaandmiseks jätkuvad pidevalt. See suurteos on kavatsetud piinlikult erapooletu, täpne ja teadusliK. Ainestikku käsitletakse nii, et igaüks saab asjast selge ja ülevaatliku kujutluse. Eesti Entsüklopeedia kanstöötlete peresse kuuluvad meie tuntud teadlased ja eksperdid. Nagu juba varemalt teatatud, tuuakse Entsüklopeedias umbes 2900 illustratsiooni. See teos kujuneb käsiraamatuks kogu Eesti maa, rahva ja kultuuri ülle.

Eesti Entsüklopeedia osakonnad ja nende toimetajad on: ajalugu — prof. Evald Blumfeldt, arheoloogia, — prof. Richard Indreko, botaanika — prof. Hugo Kahu, etnograafia — prof. Gustav Ränk, folkloor — dots. dr. Oskar Loorits, geograafia — prof. August Tammekann, geoloogia — dr. Edmund Bõlau, kalandus — kalandusteadlane Edvin Reinwaldt, keeleteadus — prof. Andrus Saareste, kirjandus — lic. Herbert Salu, kunst — prof. Armin Tuulse, loomakasvatus — ühag. Arnold Kivimäe, majandusteadus — majandusteadlane Raimond Jalakas, merendus — kapten Eduard Kägi. Metsanduse osakonna toimetajana oli eite nähtud prof. Andres Mathiesen. Kuna ta surma läbi on lahkunud, on praegu läbirääkimised käimas tema asendaja leidmiseks. Muusika — prof. Juhan Aavik, näitekunst — kirjanik Artur Adson, pedagoogika — lic. Theodor Künnapas, põllumajandusteadus — doc. Jaan Mets, sutsiaalpoliitika ja töölugus — õigusteadlane Aleksander Kaelas, sport — Reino Sepp, sõjandus — kapten Peeter Kangro, zooloogia — mag. Hans Kauri, usuteadus — prunst Jakob Aunver. Õigusteaduslikuil osakonnal on mitu toimetajat — Eestimaa õiguse ajaloo ala toimetajaks on dr. Ilmar Arens, tsiviilõiguse ja tsiviilprotsessi alal — riigikohtunik T. Grünthal, avalik- ja haldusõiguse alal — mag. A. Mägi, kriminaalõiguse ja kriminaalprotsessi alal — riigikohtunik Paul Peem ja rahvusvahelise õiguse alal — dr. A. Taska.

Peale õiulmainatud alade sisuldab teos ülevaatlikke artikleid arstiteaduse, farmaatsia, filosoofia, füüsika, keemia, loomaarsiteaduse, matemaatika, tahetenduse, tehnika, ajakirjanduse ja teiste aineid kohta. Toimetajate ja lähemate kaastöölise nimestikku tuleb lisjrest nuisi nimeisid juurde. Kirjavahetus ülemeemaadega on pikaldane ja uued nimed selguvad pea. Kaastöölistest mainitagi: lic. Helmut Hagar — etnograafia, lic. Lili Kaelas — arheoloogia ja kunst, prof. Edgar Kant — geograafia, mag. Jakob Kolt — ajalugu, prof. Jaan Kopvillem — keemia, dr. Erik Laid — etnograafia, mag. Johannes Lepiksaar — zooloogia, prof. A. Linari-Linholm — mäeasjandus, prof. Aadu Lüüs — arstiteadus, prof. Juulius Mägiste — keeleteadus, prof. Eduard Poom — majandus, dr. Arnold Soom — ajalugu, lic. Ilmar Talve — etnograafia, mag. Valter Tauli —keeleteadus, prof. Erik Tender — ajalugu, Evald Uustalu — ajalugu, dr. Otto A. Vebermann — kirjandus. Tegevtoimetajaks on Heino Meister.

Ettetellijate poolt on avaldatud soovi, et Eesti Entsüklopeedia kõiksdeteks. Kõtmine on võimalik odava hinnaga ja kirjastus teatab sellest lähemal ajal kõigile ettetellijalle ringkirjaga. Kõigis Eesti Entsüklopeediaga puutuvais asjus tuleb pöörduda: Kirjastus Estonia, Box 15082, Stockholm 16.

Meeskoori külastuskontserdid

Stockholmi ENMKU meeskoori kevad-ringreisi kontserdid toimuvad 21. mail s. a. Göteborgis, KFUM-i suures saalis, Parkgaton 2, ühiseena kell 18.30 ja 22. mail s. a. Borõsis, Flickskola aulas, algusega kell 18.00. Stockholmi laulumehed ei ole paljuks pidanud reisi kaugusi ega majandusliikke kulusid, et kätteostina tuna Lääne-Rootsi eestlastele meeldetuletu. Kontserdi kava koosneb enamikus koori 10 aastuse tuleki kontsevdi kavast. Seal võime leida laule, millised meile alati on meeldinud ja valmustusega vastuvõetud, näit. Meil aiaäärne tänavat, Oma saar, Varas ji.

Koori juhatab helloeja Ed. Tubin.

Solistina klaverikunstnik Juta Kippasto, kes esitab muude palade kõrval paar Debyasi helladi, millised oma humoristliku sisu tõttu on lõõmiselt huvitavad ja varem pole siin esitamisi leidnud.

Kontserdi pääsmed on müügil kohvilke laulukooride liikmete käes ja Borõsis ka Eesti Seltsi bürroos.

● **Torontos peavad autoremontöökoda J. Lutus ja E. Hõlpus. Autoõvende korraldajaiks on Juhan Krull ja A. Lobja. Advekaatidena** tegutsevad Ilmar Kõrgvee ja Ilmar Tõnisson.

Munamägi — turistide Mekka

Suvepäevad lähenevad ja paljudki siirduvad mõttes tagasi kodumaale nendele toredatele maastikele, kus vanasti sai rännatud. Sõbra poolt kingituseks toodud Eestis 1935 väljaantud raamat „Haanja Munamägi — turistide Mekka" elustab mälestusi Lõuna-Eestist. Ka ikestatud kodumaal tehakse omamoodi turismiprapaganda ja loetletakse kohti, kuhu turistide ekskursioonid algaval puhkeperioodil võiksid suunduda. Muu seas soovitatakse külastada Hummulit, sest seal „algas Põhjasõja ajal, aastal 1702, vene vägedel võidukas peaetüng rootslastele, mille tulemusena oli Eestimaa ühendamine Vene riigiga".

Kuh üks Hummuli kilustamise põhjusi, mida Rahva Hääl oma lugejalle kangesti katsub peale pressida. Soovitatakse teha retk ka Munamäele, Rõugesse ja teistesse Võrumaa kauntisese kohtadesse. Jutustamine hiljuti N. Eesti lehtede põhjal, kuidas Munamäe vaatetorn olevat korrast ära. Munamäel ei leiduvat kedagi, kes Munamäe vaatetorni ja selle ümbruse korrastamise eest hoolitseks. Missuguses olukorras vaatetorn on, seda lähemalt ei seletata, aga vist sellises olekus, et sinna ei saa otsa tõusta.

Iseseisvuse aastail oli Munamägi tõepoolest turistide Mekka. Suveti külastas Munamäge umbes 10.000 võõrast, nende hulgas rohkesti välismaalasi. Juba kaugelt paistis Munamäe metsaga kaetud rahulik kuppel matkajale silma ning kupli tipus võis eraldada väikese musta täpina vaatetorni. Munamäe tipp ulatub 1000 jalga (316 meetrit) üle merepinna ja on seega kõrgemaks mäeks mitte üksi Eestis, vaid ka Lätis ja Leedus. Munamäelt paistab kätte ilgi vilendik meie kodumaast ja suured maa-alad Lätist ja osalt ka Venest. Pikksilmaga ulatub veel kaugemalegi vastama. Selge ilmaga võis vaatetornist näha Pihkva kirikute kullatud kupleid. Lätist paistsid kätte Volmari ja Smilten, linnuilennult umbes 60 kuni 90 kilometri kaugusel. Peipsi ja Pihkva järve veed helkisid päikesepaistel ja Otepää kõrgustikud olid kui peo peal.

Kui lähnud sajandi lõpul Balti kubermangudes teostati sõjavõe topograafilisi töid, määrati Munamägi esimese järgu triangulatsioonipunktiks ja püstitati tema tippu torn. Kuigi see oli võrdlemisi madal ja nigel, saadi siiski redelil kaudu tippu ronida ja sealset valjavaadet nautida. Vahadusõja ajal hävis see torn tuleg. 1921. a. algatati Haanja selskondlike organisatsioonide poolt uue vaatetorni ehitamise mõte ja see sai teoks 1925. aastal Võru maavalitsuse summade abil, kusjuures metsade peavalitsus omalt poolt materjalide näol abi andis. Kinnine ja võrdlemisi tugev torn sai 17 meetri kõrgune. 1925. a. 19. juulil oli vaatetorni pühitsemine ja tuhandete inimeste juuresolekul heisati selle tippu sini-musta-valge lipp, uhkelt lehvima kodumaa kõrgemale kohale, alles tornist avahes võimalus heita pilku üle metsade, põldude ja niitude kuni 90 kilomeetri kaugusele silmapiirini. Enamiste jutt, nagu oleks Suure-Munamäe tippu ehitatud 75 meetri kõrgune vaatetorn, ei pea sõgga paika. Nende poolt ei ole Munamäele midagi ehitatud ja jutu on ikkagi ainult endisest vaatetornist, mis näib olevat pärts lagunenud.

Munamägi on jäänud meile ajalooliseks selle piirkonnas käinud Vabadusõja lahingute tõttu, mis kestsid seal mitu kuud. Esimene ratsapolk oma juhi rittmeister Jonsoni, pärastise kindrali juhatusel tegi siin omad vahvamad teod. Nende kangelaste ja langenute mälestuseks, kes 22. mail 1919 vabastasid Haanja mäestiku punastest, püstitati Munamäe jalale monument. Vaevalt see on veel praegu säilinud.

Ilusa pildi on maailmud Kustaa Kirschbaum-Uluste oma mälestustes neilt päevilt, kui tal tuli „elvaga käes võtta oma lahingust Munamäe rindel. Ta kirjutab: „Lehekõu päevilt on mul meeles üks lugu. Nii meie omad kui vaenlanegi olid kaevunud maasse mägedel metsade servadel. Kahe rinde vahel mäeveerudel oli põld, võsatukake mõne kõivuga ja talu. Ali kõverdus nõlduskael. Oli hiline õhtupoolik. Loojenev päike kuldas nurmi, võsatukki, taluhoonete seinu ja katuseid, aga kambrite aknad teegitsesid kui lauaks tules. Lahingukärs oli vaikinud, kuid hämarduvad metsade servad valvasid üksteist sõngelt ja umbkaudsiikult. Aga mäendval kahe valkiva vaeuulise rinde vahel nurmel künnimees ajas vagu vao kõrvale . . . Meie, kallis kangelane — leivaisa!"

Iseseisvuse lõppaastail ehitati Munamäe jalale nägus turistide kodu, mis pidi tõttma ka kohalike organisatsioonide nõudeid selitsimiseks. Mis sellest kodust nüüd on saanud, selle kohta puuduvad teated. Haanja kohta öeldi, et see on tõeline suusamaa. Siin oleks talvikus kujunenud üks meie huvitavamaid suusatamiskeskusi.

Iseseisvuse lõppaastail ehitati Munamäe jalale nägus turistide kodu, mis pidi tõttma ka kohalike organisatsioonide nõudeid selitsimiseks. Mis sellest kodust nüüd on saanud, selle kohta puuduvad teated. Haanja kohta öeldi, et see on tõeline suusamaa. Siin oleks talvikus kujunenud üks meie huvitavamaid suusatamiskeskusi. Haanja ei ole üksi mägede maa, vaid ka järvede maa ja suurem osa järvi omavad ideaalseid loomulikke plaaze. Munamäe lähedal Plaksi küla juures asub väike Tuulijärv, mis on kõrgeim järv Eestis (merepinnast 257 meetrit). Kalarikkamateks järvedeks loeti Vaskna-, Tait-, Väikja Kurgjärved, haruldaselt rohkesti vähki leidus Vaskna- ja Vihtlajärvedes.

Jüri Martensen, pastor emeritus, kes oli iseseisvuse lõppupoolel kaitseliidu Võru maleva propagandapeallikuks, kirjutas kord: „Pool Eesti vaatleriti paistab silma Munamäe lagvalt, ja veel tükk Sarmaatiat ja Lätit. Ja imelit, suvepäevil ei ümbritseb teda leigi kõrgustiku aur, mis omane kõrgetele mägedele. Ja tema ümbrus — see on tõesti ilus. Kord sõitsin valismaalasega Haanja kõrgustikule, kes vaatles ja vaatles ja siis hüüdis: „See on ju päris nagu Tüüringenist! Suurim ilutus teda meelest. Inglise professori Cottoniga 1923 Munamäel, sõites valjendas ta rõõmu selle ilusa paiga üle ja avaldas soovi elus kord pasriks kuuks Haanja kõrgustikule suvitama ja puhkama tulla. Meie oma rahvas ei mõista veel tema ilu hinnata, mujalt peaks Tallinna ja Tartu rahvas, rääkimata Rakvere ja Pärnu rahvast, murruna Munamäe poole sammuma, et kõrgustiku õhku hingata, orgusid ja järvi vaadelda. Nad jätaks siis pearindadased hüppeväismaale tegemata, kust nad väsinult ja rõõmulult tagasi tulevad, ning otsiks ja leiaks kosutust ja puhkust Haanja mägedel ja metsades. Mägedel!" Sest Munamäel on oma sõber Vällamägi. Omakordselt ilus ja huvitav. Tema lõunapoolsele kallakule soovitas dr. Karp tüsikuhaigete sanatooriumi asulada. 25 aastat olevat ta arstidele peale käinud seda tingimata teha. Aga Eesti jäävad paljud asjad kahe silma vahele ja seeparast ka tegemata."

Toimetuse aadress:
Stockholms-Tidningen, Eestiska red Vattugatan 12 Stockholm
Telefon keskaam 22 26 00
Telegrammi-aadress Stortid
Postigirokonto Kuulutustele 1501 Tellimustele 5666 Tr. [illegible]
Tellimishind: Ühe kuu eest 5.— kvartal 14.75 poolaasta 29.50 Kuulutushind 44 öört sõnerm millimeeter
Chefred. och ansvarig utgivare Carl Kreuger

Robert Raid kirjutab Ida-Saksamaa kolmest tsoonist

Harilikult nimetatakse venelaste käes olevaid Saksamaa alasid — Saksa idatsoon — tegelikult peaks siin aga kõnelema Saksamaa idatsoonidest! Nimelt on venelaste käes olev. tükk Saksamaad tegelikult kolme täiesti eri ossa jagatud. Suurem osa Ida-Preisimaast on täiesti eraldatud ning mitte, nagu arvata võiks, sellest tehtud mõni saksa kommunistlik riik või NSVL'i "liiduvabariik" — vaid see ala on lihtsalt liidetud RSFSR — s. t. Venmaa külge.

Olejäänud osa Preisimaast ja Ülemsilesia andsid venelased Poolale. Olgugi, et Potsdam'i leping nägi ette, et need alad langevad ainult Poola kui okupatsioonivõimu kätte on need alad tegelikult Poola poolt täiesti annekteeritud.

Suurima osa moodustab siis nii nimetatud Saksa Demokraatlik Vabariik (DDR), mis ametlikult saksa kommunistide poolt juhitud on. Välismaalima jaoks kuulub see DDR siis Saksamaa külge — tegelikult on aga DDR samasugune vene provints nagu seda praegu kõik teised venelaste poolt allutatud Ida-Euroopa riigid on. Kuigi DDR'is on oma "president" ja "valitsus", isegi "parlament", siis on siin tegelikult tegemist Kremli hüpinukkudega. Kõikidel tähtsamatel kohtadel istuvad sakslased, kes aastaid Nõukogude Venes elanud ja isegi Nõukogude kodanikud on — kunagised ja õiged saksa kommunistid on siin kadunud. Omapärane on see, et DDR'is ole nimepidi "Kommunistiliku partei" (KPD), nii nagu see olemas Saksa Liiduvabariigis. Siin, DDR'is, täidab kommunistiku partei ülesanded Sozialistische Einheitspartei (SED), partei, mis kujundati saal. resignerunund.

Kõige huvitavam on nüüd lihtsalt, kuidas venelased on kõik nõudnud Venemaa külge liidetud Saksamaa aladel. Venelased ei katsunud Ida-Preisimaast kommunistliku nukuriiki teha. Ei! See ala tehti Venemaaks. Kõik kohanimed on ümbernimetatud. Näiteks — Kõnigsberg on nüüd Kaliningrad. See vana saksa linn ei saanud isegi mingi kunagise saksa kommunistiku suurusenime — ei nimetatud teda ka lihtsalt "Kaliinistadtiks". Siin vilgi läbi õrgvenestamine. Selle linna nimi on Kaliningrad — sõna "grad" on teadupärast vanavenekeeles, kangelaseepostes (bõlinõ) esinev lõpuleõ ja tähendab "kindlust". Vähe selleeest! Nagu soovist eriti alla rõhutada, et siin ei tõe ja tõepoolmingi uue kommunistide saavutusega, vaid just Vene alaga, nandi veel "ilusamajd" nimesid. Preusisch Eylau linn nimetati ümber Bagrationsk ja see Bagration ei õlnud teps mitte kommunist vaid Tsaarivenemaa kihdrai, kes Napoleoni vastu sõdis!

Võib-olla just säärased vinjetid näitavad ka kõige rumalamale ja kõige pimestatumale lääne kommunistile, et Nõukogude Liit et too kommunismi, vaid et siin on tegemist ainult emakese Venemaa erihaldega! Ida-Preisimaal ei ole enam sakslast.

Kuni 1953 aasta juunil ülestõusuni oli rahval veel vastupanu jõudu, kui ago siis tõie selgusega nähti, et maailmalt ei ole mingit abi oodata ja kõik ohvrid, mis toodi, asjatud olnud, siis mõrdus ka vastupanu vaim.

Iga kuu tulevad tuhanded põgenilnud DDR'ist Saksa Liiduvabariiki ja venelased lasevad neil põgeneda . . . See ei ole nii, et seda põgenemist takistada ei saaks! Nad lasevad aga neid inimesi minna, sest need on veel algatusvõimega ja nende minekuga väheneb kohaelejäänute vastupanujõud. Kohalejääjad on juba nii passitvsed ja nõrgad, et nendega on lihtne hakkama saada. Ka tehakse nii ruumi venelastele, keda pidevalt DDR'i sisse tuuakse. Teisest küljest viib see põgenikke vool Saksa Liiduvabariigi ikka suuremasse ummikusse. Siinsetel nii ülerahvustatud alad tekivad majanduslikud ja sisepoliitilised raskused, mis venelastele ainult kasuks tulevad.

Poola poolt allutatud aladest ei ole midagi erilist pajatada. Kremli kätse all on poolakad siin „puhta töö" teinud.

Enamus sakslasi, neti tihtsalt välja võt tapeti — kes veel järgi jäid — pidi poolakateks hakkama ja oma saksa päritolu hoolega varjama.

Siin elanud sakslased kas tapetud, kõige metsikumalt maha võt aeti väljn. Tänapäeval elavad Preisimaal ainult venelased või mongolid.

Nii on praegu üks osa Saksamaast täielikult venestatud — on Venemaks saanud!

Veel järelejäänud 18 miljonit sakslast. venelaste pigistuses aga venestatakse ümber — varsti on ka see osa tegelikult Venemaa . . .

Veel vaatavad need inimesed lääne poole ja ootavad abi. LääneS aga ei mõrgata seda — vassitakse ko-eksistentsist. Kuni siis üksnäev need venestatud sakslased, vene mundrites, varustatud vene relvadega — marsivad läände . . .

Võib-olla, siis ärkavad Lääne-Euroopa riikide partei-mehed oma parlamendi kakeluste juurest, Paarisi Alfred Pasukel ning väärtustlike Alterivõitude annetajaid: Truuberg & Inkapõll laevaärl. Estoco laevaliri, disp. A. Mägi, AB Neuhaus & Co., dir. A. Nurmistet, tõõstur Hansumit, kullasepatõstur Pinkovskit, A. Toominga pagariäri, F. Kellot, kunstnike Erik Schmidti, Raoul Lindu, Silvia Leitut ja H. Tannbergi, pr. Lindebergi, pr. Käärikut, pr. J. Pajustet, Eesti Kiisjanike Kooperatiivi, Ortot, kirjastus EMP-i, Stockholms Tidningeni, Vilis-Eesti, Eesti Posti ja Teatajat.

Kõigile suur tänu ja jällenägemiseni järgmisel pressihallil.

VEAO juhatus.

Tänuavaldus

Avaldame sügavat tänu Eesti Meremeeste Unionile, juhatusele, nõukogule ja juhtkonna sektsioonile, aurik "La Villa" kaptenile, juht- ja meeskonnale, laevaomanikele, kõikidele kaasmaalastele ja sõpradele, kes meie unustamata armsa abikaasa ja isa kaugesõidu tõõrimees Valter-Arent Ojaveski muidasõgintamisest nii rohkearvulisult osa võtsid, tema hauda nii rikkalikult pärgade ja lilledega kaunistasid ja meile meie raske kaotuse puhul kaastunnet avaldasid.

Leinaja lesk ja lapsed.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Asutati Vabade Eestlaste ühing

S. pirilli asutati Göteborgis uus organisatsioon "Vabade eestlaste ühing", mis annab kindlama kuju juba varem vahas klubilises vormis toimunud koosolekuile. Juhtivad tegelased pidasid vajalikuks klubis ühida anda organisatsioonl vormi, millaks KFUM ruumes toimunud asutamiskoosolekul valiti organiseeriv toimkond koosseisus P. Ainsaar, H. Velbri, L. Tamm, J. Ojaver ja J. Aljas, kes töötavad välja põhikirja, mis kinnitati uuel peakoosolekul 25. aprillil.

Ühing on rahvuspoliitilise organisatsioon. Ühingu eesmärgiks ei ole mõtle ülalhoidmist ja edasiarendamist, Eesti riklike ja rahvuslikke õiguste taastamisvõitluse igaühel toetamist ning arendamisd ja kõigi eestluse probleemide aktiviseerimist ning selgitamist paguluses. Ühingu juhatuse asukohi on Göteborgis kuna tegevuspiirkond on lähemalt määritlemata.

Uue organisatsioonl liikmeks võetakse eestlasi, kes toetavad rahvuslikke aktsioone ja omavad demokraatliku ilmavaade. 16—18 a. noortele moodustatakse noortering. Liikmeid võtab vastu juhatus, kes võib keelduda vastu võtmast isikuid, kelle meelsus ja tegevus ei ole kooskõlas ühingu eesmärkidega. Samuti võidakse ühingu eesmähkide vastu töötavat liigat peakoosolelku otsusega kustutada nimekirjast. Töökavas on Eesti Komitee, Eesti Rahvusfondi ja Eesti Rahvusnõukogu tegevuse selgitamine ja liikmeskasutamine propageerimine. Ühing tahab koondada nende organisatsioonide toetajaid, et nende tegevusele kaasa aidata. Seletuskirjas mõistetakse hukka sisepoliitiline kemplemine. Ühingu juhtisse valiti K. Aidla, J. Aljas, K. Ugur, H. Velbri ja Kokk, revisjonikomisjoni Ado Parlo, Lembit Tamm ja Peet Ainsaar.

Kuldmärk ERF osakonna esimehele

Vabade Eestlaste Ühing korraldas Lõvskogsg. klubiruumes mälvustõõtu, kus üle antti ka ERF juhatuse poolt EFF Göteborgi osakonna esimehele Gerhard Peetlle määratud teenetemärk kullas. Ta on olnud kauemat aega Halstrahunnik ERF osak. esimees ja kogumud ERF-ile 3000 krooni.

HÄLSINGBORG

Kõnekooselok

Teisipäeval, 17. mail kell 6 p. l. toimub Hälsingborgi KFUM'i ruumes (sõsseklik Maria kirikugoosi osak. korraldusel kõnekooselok, kus

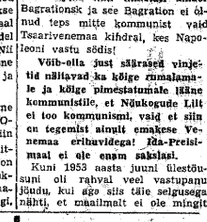

kõneleb ERF-i peasekretär Arn. Peets teemal: „ERF'i sihid ja ülesanded praeguses rahvusvahelises olukorras", puudutades ka olukorda kodumaal.

Koosolekust osavõtt võimaldatud kõigile kaasmaalaisile, ka mitte ERF'i liikmeile.

Emadepäeva pühitsemine

Emadepäeva aktus toimub pühapäeval, 22. mail s. a. algusega kell 17. 1. Maria Kogudusemajas. Kavas on lühike valmulik osa, emade austamine, aktuseKõne mag. H. Raismaalt ja laste etteksandeid.

Aktuse korraldajateks on kohalik eesti tütenduskool, gaidid ja skaudid.

BORÅS

Laulukoori pidu

Paõõhtu korraldab BES segakoor ühiseltsi Borås ühs. skp. kell 19.00 Sleipneri saalis.

ALINGSÅS

Kõnekooselok

ERF-i peasekretär on Alingsåsis ja esineb avalikul kõnekooselokul Kungsgatan 2 ühs. skp. s. a. kell 11.00 täienduskooli ruumes, Lendalsg. 6. Kõne teemaks on Eesti Rahvusfondi sihid ja ülesanded praeguses rahvusvahelises olukorras. Kuusjuures kõneleja puudutab ka olukorda kodumaal. Osavõtt võimaldatud kõigile.

ERF Alingsåsi osak. juh.

ULRICEHAMN.

Emadepäev.

Laupäeval 14. mail kell 18.00 toimub UES-si korraldusel Ordenhusetis emadepäeva aktus. Vaimulikku talituse ja kõne peab õp. O. Kodres. Kavas laulu ja deklamatsioone lastelt. Tiiljem kooslõib

ABC-pomm punases Hiinas

Lääneemaailmale peagu märkamatult on päevasündmuste varjus toimunud rohkemat tähelepanu väärriv sell — "punane revolutsioon" en startinud oma seni kõige tugevama rünnaku Hiina aastamahandete vanuse kultuuri vastu. Selleks selgaks on nimelt Pekingi raadio mõnerealine teade Puna-Hiina valitsuse otsusest keelata Hiina ürgvana pildikirja kasutamine ning kehtestada pärast vastavat üleminekuaega ainukasutamiseks "moodne läänelik aifabet", ladina tähestik. Veerandsada aastat tagasi sammus sama teed tänapäeva Türgi looja Kemal Atatürk, teatades ülilatulikult ühel banketil, et täpselt 365 päeva pärast on Türgis ainukasutamisel ladina tähestik. Ja et kes aasta pärast veel kasutab traditsioonilist araabia kirja, peab arvestama rahatrahviga või vangimineku. See teade mõjus türgi rahvale kui pomm ja loomulikult tehti katseid korraldust kõigiti saboteerida. Täpselt aasta pärast vaatasid tõesti paljud türklased täiesti nõutult ladina tähtedele, milledega trükiti üleöö kõik ajalehed, raamatud, seadused ja määrused. Nädalaid ja kuid kestis siis Türgimaal üldine virr-varr, kuni ka kõige tulisemad saboteerijad õppisid paratamatult taas "kirjaoskajaks".

Nüüd kopeerib Kemal Atatürki Aasia teises otsas Mao-Tse-Tungi käealune Wei-Chuch, kellele on pandud selle rabavama reformi teostamine Hiina ajaloos. Hiina rahvas, õigemini Hiina kirjatundjad on juba 3000 aastat kasutanud oma traditsioonilist pildikirja. Sääraste pildikujulilste sõnasümbolite arv ulatub umbes 40.000-le. Need vähesed, kes kõiki neid sõnasümboleid tunnevad, on pidanud neid aastakümneid pidevalt õppima. Hiina lehelugejad ja teised, kes igapäevases elus kirjaoskust vajavad, peavad enda küllaldaseks informeerimiseks tundma "ainult" 2.000—3.000 kirjamärki; tavaline kirjaoskaja tunneb neid tuhande ümber. Vähemalt kaks-kolmandikku hiinlastest on siiani olnud aga täiesti kirjaoskamatud. Hiina pilitkiri on üldse nagu maailm omaette, väljendades selle vanima kultuurrahva tarkusi ja traditsioone. Kooliõpilgil õpivad hiinlased tundma lihtsamaid algelisi kirjamärke, alles hiljem õpivad nad märke siduma ning kombineerima õigeks pildikirjaks. Näiteks mõistet "isa" väljendab pildikirjas käe ja keni kombinatsioon, "abikaasat" naine huuaga, "laulu" suu ja linnu sümbolite kombinatsioon jne.

Kahe viimase maailmasõja vahel tehti Hiinas korduvalt katseid piltkirja lihtsustamiseks, et igal hiinlasel oleks hõlpsam vähemalt elementaarteadmisi omandada. Tshiang-Kai-Shek! valitsuspäevil oli edukamaks reformeerijaks "tuhande-sõna-liikumise" looja dr. James Yen, kelle poolt loodud kasvatusorgi eesmärgiks oli õpetada igale hiinlasele vähemalt tuhat hädavajalisemat kirjamärki. Keegi eltea, paljudele tema rändõpetajad suutsid seda selgeks õpetada. Isegi seitse aastat kestnud Hiina-Jaapani sõja ajal jätkasid rahvavalgustajad oma suurt töösd, lootes võita lahingut kirjaoskamatuse vastu. Sarnlevalt Tshiang-Kai-Shekile alustasid ka kommunistid üheaegselt oma edukäiguga hariduosfensiivi, ent arendasid selle sääraseks kultuurirevolutsiooniks, mis jätab varju kõik hiinlaste poolt varem läbielatud. Kuhu ka punavägi kodusõja päevil ei tunginud, kõikjal käisid tema kannul õpetajad, kes taasavatud koolides ja mujal hakkasid õpetama ladina tähestikku. Punane diktatuur on sellest ja rohkem kui huvitatud, et oma väärõpetusi ning mürki hõlpsamalt massidesse kanda. Nagu paradoks on, et Hiinas levitatakse ida ideoloogiat tilgakaupa just läänlike kirjatähtede abil. Mao "pildipurustajad" ületasid sellega isegi oma venelastest "õpetajad", sest viimased pole veel siiani venekeelset tähestikku kolikambri heitnud.

Uus ladinlik kirjaviis kasutab hiina varemase 410 pilimärgi asemel ainult 28 tähte, kuna kolm tähte (h, q ja v) on hiina keeles ülearused. Seevastu on tähestik täiendatud viie liitkonsonandiga: ch, ng, rh, sh ja zh. "Latin hua", ladina-hiina kirjaviisil on aga vaatamata tema tähendusele ka vastuvaidlematult suur nõrk külg. Nimelt ei suuda ta asendada pilitkirja universaalset iseloomu, mida seal kõikjal üle maa mõistetakse. Hiinas on aga see eriti tähtis, sest seal on loetlematuid keelemurrukuid, mis üksteisest paiguti erinevad nagu saksa keel inglise keelest. Eriti Hiina edelaosa on erinevatest murrakutest nii rikas, et seal paiguti isegi naaberlinnade elanikud ei saa teineteisest hästi aru. Paljudes Hiina osades on seepärast ajajooksul läbiõõnud nn. ametlik keel — "kuan hua". Seda "ametlikku keelt" kasutab ka marsal Tshiang-Kai-Shek, kui ta raadio kaudu pöördub kaasmaalaste poole Kontinendil, sest tema kodumurga (Tshekiangi provints) murrakut mõistavad ainult vähesed Hiina 600 miljonist elanikust.

Punased reformeerijad on asunud nüüd hiigelasliku ülesande teostamisele, sest üldiselt mõistetava keele levitamine ja populariseerimine 600 miljonis inimeses ei ole lapsemäng. Ei tule ka unustada, et uus kirjaviis juhib ühtlasi hiinlaste mõtteklõigud hoopis uutele radadele. Kuna pildikirja aluseks oli filosoofiline mõtlemisviis, teenib ladina tähestik ainult puhpraktilisi vajadusi. Tulemuseks on koolilaste tunduv lühenemine ning kirjaoskamatuse järjekindel kõrvaldamine, mis eespoolmärgitult on punasele diktatuurile eriti oluline propagandа süverdamiseks massides.

Pildikirja kõrvaldamisega heidab kollane bolshevism ülle parda rohkem kui 3.000-aastase traditsiooni. Alles ladina tähestikuga tungib kaasaegne maailm tõeliselt Hiinasse. Igatahes 28 tähe ladinakeelsest alfabeedist määravad ja mõjutavad Ida-Aasia tulevikku edaspidi palju tugevamal määral, kui ainuüksi Marx-Engels-Lenin-Stalini õpetused. Ei tule unustada, et kui ladina tähestiku kasutamiselevõtmine hõlbustab terroirezhiimil punase propaganda levitamist, siis teisest küljest muutub hiina massidel samaaegselt hõlpsamaks ka kirjalik vasturopaganda mõistmine, kui viimast tehakse. Mao-Tse-Tung on otsusega pilitkirja "likvideerimiseks" vallandanud nagu viitsütlikuga pommi. Meenutades astom- ja vesinikpomme võiks peagu kõnelda Mao "abc-pommist", mis võib tulevikus põhjustada praegu veel kujutlematuid ahelreaktsioone. Igal juhul elab viat sunniviisil kehtestatud ladina tähestik Hiinas — vaevalt loobub diktatuur alustatud reformi jõõgitust teostamisest — kauemini kui tema kehtestaja, nõrmetatagu viimast kas punaseks või kollaseks bolshevismiks.

Petra

Usuõpetus ja ühiskonna kasvav ilmalikkusetendents

Luterliku Maailmaliidu Norra Rahvuskomitee ja Kristliku Kasvatuse Instituudi korralduse peeti Oslos 19.—22. aprillini s. a. teoloogilispedagoogilist konverentsi. Osavõtjate arv tõusis üle saja, suurem oss neist norra kirikuõpetajaid ja pedagooge. Esitatud olid ka Taani, Rootsi, Soome, Saksamaa, USA, Indoneesia Batak kirik ja Eesti pagulaskirik. Viimase poolt viibis konverentsil praost J. Aunver Uppsalast.

Kogu konveretsi tööle võiks pealkirjaks panna: Usuõpetuse küsimus ilmalikustunud ühiskonnas. Selle probleemi õigest nägemisest, mõistmisest ja lahendamisest oleneb edu või mitteedu laste ja noorte usulis-kõlbelises kasvatustöös. Sekularism on ajalooski rünnanud kristlikku kirikut, aga olevikus on ta vaenulisem kui kunagi varem. Seda rõhutasid ja tõid näiteid elust konveertnsi referendid kui ka paljud sõnavõtjad kooslolejaist. Norra piiskop J. Smemo, kes kõneles esimesena, ütles, et teeriõpetust ähvardab "kodanlik jõer". Ioompraost G. Borgenstirna Rootsist, mille koolides usuõpetus on sunduslik õppeaine, seletas, et esineb juhtumeid, kus lapsed leeri tulles ei tunne Jeesuse nime. Soome piiskop M. Simojoki arvas, et rahvakool Soomes õpetab rahuldavalt usuõpetust, aga valitsus püüab usuõpetuse tunde minimumini alla viia. Prof. K. Fior Erlangenist avaldas arvamist, et usuõpetus saksa koolis ei täida seda ülesannet, mis lapse ristimisega kodule ja kogudusele kohuseks tehakse. Augustana Sinodi ilige L. Westberg, kes rootsi keele nii ära unustanud (ta on rootsi päritolu), et küsis, kas kuulajad teda mõistavad, kui kõneleb rootsi keeles, tõstis esile neid raskusi ja seda suurt jõupingutust, millega võitleb kristlik kirik USA-s, et lapsi ja noori tuua Kristuse juure.

Mida tuleb siis ette võtta, et lapse ristimisega seotud kohustust ka praeguses ilmalikustunud ühiskonnas Jeesuse käsu kohaselt: "Laske lapsukesed minu juure tulla" (Mark. ev. 11.14) ja "Minge siis ja tehke jüngreiks kõik rahvad" (Matt. ev. 28.19), läita?

Suur vastutus lasub kristlikul kodul. Leeriõpetuse ja õnnistamisega ei tehi mitte lõppeda usulise kasvatuse ja evangelisatsioonitöö. Lapsed peavad üles kasvama kogduses, aga mitte väljaspool, lahus kogduse jumalateenistustest ja elust. Usuõpetajad ja õpetajad peavad veendunud kristlased olema ja omama pedagoogilise hariduse (Smemo, Flör, Dannold, Harelde jt.). Huvitava analüüsi pakkus kuulajaskonnale prof. Flör:

Kuni usupuhastusani oli kool kiriku juhatada ja usuõpetust õpetati kiriku tahte kohaselt. Usupuhastusest peale muutus olukord ja arengus usuõpetuse küsimuses võib eraldada mitu järku. 19. ja 20. sajandi algul seletati, et usuõpetus ei pea muud olema kui usundõlugu, mille kavas seisavad ka Buddha, Islam jt. Edasi lähtuti psühholoogilisest alusest, et iga laps omab usulisi sugemeid, mida tuleb edasi arendada. See seisukoht pakkus häid võimalusi usuõpetuse ilmalikustamiseks, kuna si peetud vajalikuks dogmatisitest tõeksipdamistest kinnipidamist. Siis hakati usule kui ühele osale läänekultuuri vastasma, mida lapsele tuleb õpetada. Kui usku hakati õpetama lähtudes moraali seisukohust, siis väideti, et usulist aimestikku tuleb kasutada lapse südametunnistuse harimiseks, et kasvatada temast usulis-kõlbelist isikut. Kõik need suunad lähtuvad antropotsentrilisest seisukohast ja ei küsi, mis kogudusel usuõpetuse õpetamises ütelda on. Niisuguses usuõpetuses puudub üldiselt Kolmainus Jumal, Kristus Kiriku Issandana.

Referent väitis, et usuõpetuse õigeks lähtekohaks on Ap. t. 2.42: Aga nemad jäid alati apostlite õpetusse ja osadusse. Lapse ristimine kohustab last viima usuõpetuse kaudu kogudusse. Kui usuõpetuse õpetamine sünnib kogduses, siis on see õige. Usuõpetajad peavad olema kiriku liikmed ja tegutsema kui apostlid, kutsutuena sellele kohale kiriku poolt. Kus elav Jumala sõna kõneleb usuõpetajale enesele ja lastele seal on õige usuõpetus ja ei ole sõega enam mille lihtne kõrvalise tähtsusega õppeaine.

Piiskop Berggrav ütles Konverentsi kolmandal päeval pidulikul koosolekul, et usuõpetuse ülesanne on: kasvatada last elavale usule ja õpetada teda tundma Jumalat, et ta ei oleks mitte mingisugune troll, nagu üks lastest vastanud küsimusele: Mida sa tead Jumalast?

Seega võiks öieti lõpetada ülevaate andmise konverentsi tööst selle lisandusega, et avaldati soovi, et Luterliku Maailmaliidu eesseisev kolmas üldkoosolek 1957. a. kristliku kasvatuse probleemi arutusele võtaks. Aga siiski ei saa märkimata jätta, et võõra kõrv kuulika norra õpetajate head valmidusi laulu ja rohket sõnade oskust, laluraamatut ei tarvitatud üldse mitte. Norra päevalehed pühendavad väärikat tähelepanu usulistele ja kiirikliikele küsimustele ja ei kubise mitte "kuppidest" ja teistest sellesarnastest asjadest. Linnas liikudes voib tähele panna paljusid kiirikliikke ja sisemisjoni asutusi. Viimasel on oma häälekandja, trükikoda, võõrastemaja. Trondheimis kavatsetakse ehitada pilvelõhkujat. Suureturu ääres seisab vana kirik. Selle antikkne altar, värvilised aknad, kantsel tõmbavad enesele vaatleja tähelepanu, aga ka lagi, mis on kaetud moodsate laemaalidega 20. sajandi algusest. Kes küll on niisugusele ideele tulnud, et selles vanas ja moodsas, võiks olla kunstiline nauditav kooskõla?

J. Aunver

Meeskoori esimees B. Görman ütleb tervitussõna uutele liikmetele R. Tubinale ja T. Uutmale. Klaveri juures maestro Ed. Tubin. Tagaplaanil koori lipp.

TERVISHOIU KÜSIMUSI

ÄKKSURMA PÕHJUSED

Surm on teema, mida ei taheta puudutada või olgu siis ainult juhtudel, kui ta on olnud lahenduseks mõnele parandamatule raskele haigusele ja väga kõrgele vanusele. Räägitakse, et kui Caesarilt on veidi enne tema mõrvamist küsitud, missugust suremisviisi ta eelistab, olevat vastus olnud: "Surm, mis on kiire". Äkksurm on nii tavalisele inimesele kui ka arstile mõnigi kord ülatuseks. Kuigi äkksurm tundub ebahariliku, näitavad statistilised andmed, et 10—15 % kõigist surmajuhtudest on järsksued ja ootamatud.

Uurides äkksurma põhjuseid, siis saab seal tavaliselt selgust täpse ja pika haigusloo jälgimisega või lahkamisega. Viimane viis on sageli lahkunu omastele vastuvõmalu kuigi tarvilik. Haigusluugu võimaldab surmapõhjuse kindlakstegemist läbipõetud haiguste ja kaebuste rekonstrueerimisega.

Sagedasemaks äkksurma põhjustajaks on südame tromboos. Nimetatu on vere hüübumine südame pärgarteresis, mis omakorda tingib infarkti teket. Infarkti tähendab teatava osa südameihase kärbust ja taliitlusest väljalangust. Arvestatakse, et umbes 30 % äkksurma juhtudest on tingitud eelpoolkirjeldatud haigiest. Sageli nimetatakse sarnast äkksurma rahvasuus südameraabanduseks. Muud südamehaigused, nagu südameklappide rikked, peatuikseone süüflils ja ülejäänud südame ja südameveresoonte vead, moodustavad 10—15 % äkksurma üldarvust. Tegelikult ei ole need ülalkirjeldatud haigused sugugi ootamatud. Inimene pole ainult varemilmenud nähtudele küllaldast tähelepanu pöörvanud. Siin võiks nimetada pisteid või lorkeid rinnus, valusid südame piirkonnas, valusid vasakus õlas ja väsimust.

"Ajurabandus" on väljend, millega igapäevases keeles märgitakse verejooksu peaaju. Verejooks väib olla tingitud veresoone lõhkemisest ajus, tromboosist, kasvajast või muist vähemtähtsalst ja harvem esinevaist haigusist. Peaaju verejooks on äkksurma põhjustajaks kuni 20 % juhtudel. Eelpoolnimetatud verejooksu surnud inimeste haigusluugsid jälgides selgub, et neil leidus kaebusi nagu võ